

Les 1: Het ontstaan en de splitsing van het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830)

Inleiding

Tijdens de viering van 200 jaar koninkrijk staan we stil bij gebeurtenissen uit de afgelopen twee eeuwen en vieren we de verworvenheden van 200 jaar onafhankelijkheid en democratisch bestel. Het ontstaan van het koninkrijk verliep allesbehalve soepel. In 1813 begonnen de Franse troepen Nederland te verlaten en werd de zoon van de laatste stadhouder Willem V naar Nederland gehaald door een driemanschap dat de macht vooralsnog naar zich toe had getrokken. In 1813 kwam Willem Frederik van Oranje-Nassau in Scheveningen aan. In 1814 werd hij in Amsterdam als soeverein vorst ingehuldigd, terwijl zijn inhuldiging als koning pas in 1815 in Brussel plaatsvond. In Brussel, want het koninkrijk ging van start als het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, dat vanaf 1815 bestond uit het latere Nederland en België. Het tweehonderdjarig bestaan van het koninkrijk begint dus met koning Willem I, die de scepter zwaaide over een land dat in 1830 al weer uit elkaar viel – een feit dat hij pas in 1839 onder ogen wilde zien. Het was dus een begin met horten en stoten. Daarover gaat deze eerste les in het kader van 200 jaar koninkrijk.

Lesopzet

Onderwerp:	Het ontstaan en de splitsing van het Koninkrijk der Nederlanden
Invalshoek:	Chronologie, oorzaak en gevolg
Lesduur:	50 minuten
Leerdoel:	Inzicht verschaffen in het ontstaan van het Koninkrijk in 1815 en de afscheiding van België in 1830
Achtergrondkennis:	-

Duur	Werkvorm	Leerdoelen	Benodigdheden
15 min	Film kijken	<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken met onderwerp: het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden (en de voorgeschiedenis).	Histoclip aflevering 10: Nederland wordt een koninkrijk https://schooltv.nl/video/histoclips-nederland-wordt-een-koninkrijk/
10 min	Uitleg docent	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen weten wat de regeerstijl van koning Willem I is. • Leerlingen weten wat Belgische 'grievens' waren.	Bijv. powerpoint
25 min	Tijdbalk opdracht	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen leren hoe het grondgebied van het koninkrijk zich heeft ontwikkeld. • Leerlingen maken kennis met de Belgische grievens en de opstand die hierop volgde. • Leerlingen leren gebeurtenissen op chronologische volgorde te zetten en oorzaak en gevolg toe te passen op de verschillende gebeurtenissen.	11 kaarten met afbeelding en tekst 11 kaarten met jaartallen 11 kaarten met gebeurtenissen Vijf sets op A6 formaat

Het Koninkrijk: tijdbalkopdracht

Korte omschrijving werkvorm

De leerlingen gaan aan de slag met het maken van een tijdbalk van de periode 1813-1839. Zij koppelen jaartallen, gebeurtenissen en afbeeldingen aan elkaar en maken hiervan een tijdbalk. Achterop de afbeeldingen vinden zij achtergrondinformatie over de betreffende gebeurtenis. Hiermee krijgen ze een goed beeld van het verloop van het ontstaan en de splitsing van het Koninkrijk der Nederlanden.

Leerdoelen

- Leerlingen leren hoe het grondgebied van het Koninkrijk in Europa zich heeft ontwikkeld.
- Leerlingen maken kennis met de Belgische grieven en de opstand die hierop volgde.
- Leerlingen leren gebeurtenissen op chronologische volgorde te zetten en ze kunnen oorzaak en gevolg toepassen op de verschillende gebeurtenissen.

Duur

Ca. 25 minuten

Benodigd materiaal

- Set van 11 kaarten met afbeelding en uitleg
- Set van 11 jaartallen
- Set van 11 gebeurtenissen

Wat doet u en wat doen de leerlingen?

Verdeel de klas in 5 groepjes en geef ieder groepje een set jaartallen, gebeurtenissen en afbeeldingen.

1. Leg uit dat de leerlingen eerst de stapel gebeurtenissen en de stapel afbeeldingen moeten pakken.
2. De leerlingen bestuderen de afbeeldingen en lezen de tekst die achterop het kaartje staat. Vervolgens plaatsen ze bij elke afbeelding de bijbehorende gebeurtenis.
3. Daarna gaan de leerlingen de gebeurtenissen op chronologische volgorde leggen. Ze plaatsen de juiste jaartallen bij de gebeurtenissen en maken zo een tijdbalk.
4. U loopt rond om leerlingen op weg te helpen en vragen te beantwoorden.
5. Als een groepje de tijdbalk goed heeft neergelegd, dan schrijven ze de jaartallen en gebeurtenissen over.
6. De nabespreking doet u klassikaal. U kunt bijvoorbeeld een aantal reflectievragen stellen om te kijken of de leerlingen de stof begrepen hebben.
  - *Welke oorzaken kun je noemen van de opstand van de Belgen?*
  - *Wat was de aanleiding van de opstand?*
  - *Welk gevolg heeft de opstand gehad?*

Jaartallen en gebeurtenissen

Nummer	Jaartal	Gebeurtenis
1.	30 november 1813	Aankomst Willem Frederik van Oranje op strand te Scheveningen.
2.	21 juni 1814	Besluit over de grenzen van de nieuwe staat: Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden worden één staat.
3.	21 september 1815	Inhuldiging koning Willem I in Brussel (Koningsplein).
4.	1815-1830	De Belgen willen meer inspraak in het bestuur van Nederland.
5.	8 november 1817	Verbanning van bisschop De Broglie, omdat het rooms-katholieke zuiden zich verzet tegen controle van de staat.
6.	15 september 1819	Taalbesluit: Franstalige elite in Vlaanderen moet Nederlands leren om met bevolking te kunnen communiceren.
7.	21 augustus 1822	Invoering nieuwe belasting; het zuiden moet meebetalen aan aflossing van de schulden van het noorden.
8.	25 augustus 1830	Opera in Muntschouwborg te Brussel leidt tot oproer.
9.	4 oktober 1830	Na gevechten roept België de onafhankelijkheid uit.
10.	5 februari 1831	Van Speijk laat schip bij Antwerpen de lucht in vliegen.
11.	19 april 1839	Erkenning onafhankelijkheid van België. Alle vredetraktaten ondertekend, ook door Willem I.

Informatie voor docenten

Begin en einde Franse bezetting

Enkele jaren na de Franse revolutie van 1789 werd Europa het toneel van vele en bloedige oorlogen. In 1792 werden de Zuidelijke Nederlanden, die in het bezit waren van de Oostenrijkers, door de Fransen veroverd. In 1795 trokken de Franse legers de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588-1795) binnen. De Republiek verloor haar onafhankelijkheid.

In 1813 trokken de Fransen zich uit Nederland terug en kwam er een voorlopige regering, die ene Willem Frederik, zoon van de laatste stadhouder van de Republiek en telg uit het geslacht Van Oranje-Nassau, naar Nederland haalde om soeverein vorst te worden. In 1815 werd hij ingezegend als Koning Willem I. Dit was tevens het jaar waarin de Franse keizer Napoleon definitief te Waterloo werd verslagen.

De vereniging van Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden

De grote Europese mogendheden besloten in 1814 dat er een sterke bufferstaat aan de noordelijke grenzen van Frankrijk moest komen. Omdat de Oostenrijkers afstand deden van de Zuidelijke Nederlanden, werden deze gebieden samengevoegd met de Noordelijke Nederlanden, hoewel deze vereniging door de meerderheid der Belgen werd afgewezen. Het nieuwe koninkrijk telde 17 provincies (7 in het noorden, 10 in het zuiden). Willem I liet zich weinig gelegen liggen aan de mening van anderen en eigende zich veel macht toe.

De tegenstellingen tussen het noorden en het zuiden

** Bestuur*

Willem I was een alleenheerser. De Belgen meenden (terecht) dat ze niet voldoende bij het bestuur van het koninkrijk werden betrokken. In de Tweede kamer waren ze ondervertegenwoordigd. De koning nam maar weinig zuiderlingen in zijn regering op.

** Godsdienst*

De zuidelijke provincies van het nieuwe koninkrijk waren katholiek, terwijl in het noorden zowel protestanten als katholieken woonden. De protestantse koning en de protestanten in het noorden, die daar altijd in de meerderheid waren geweest, zagen de katholieken binnen het koninkrijk (driekwart van de bevolking) als een bedreiging. De koning verbood het katholieke onderwijs in het zuiden. Tevens stelde hij de priesteropleiding onder staatscontrole.

** Belastingen*

Het zuiden was rijker dan het noorden, dat bovendien veel schulden had. Het zuiden moest meebetalen aan de hoge schulden van het noorden, waardoor de belastingen in het zuiden flink omhoog gingen.

** Taal*

In het zuiden was het Frans de taal van de ambtenaren en bestuurders en van de bovenlaag van de bevolking. Koning Willem I bevorderde echter het Nederlands. Hij vond dat ambtenaren en onderwijzers in een deel van de zuidelijke Nederlanden (Vlaanderen) de Nederlandse taal moesten leren spreken en schrijven. In het Franstalige Wallonië bleven ze zich natuurlijk wel van het Frans bedienen.

** Mentaliteit*

In het noorden keek men op het zuiden neer. Het noorden (de Republiek!) was al twee eeuwen onafhankelijk geweest en was hier trots op, terwijl het zuiden meer dan twee eeuwen was overheerst door andere landen. Het noorden gedroeg zich arrogant. Bovendien hadden de noorderlingen moeite met de veel lossere levensstijl van de zuiderlingen.

** Censuur*

Willem I beperkte de vrijheid van drukpers; hij vervolgde uitgeverij en journalisten wegens kritiek op zijn beleid. Het werd vooral voor de zuiderlingen steeds moeilijker om uiting te geven aan hun verlangens en grieven.

De Opstand

In de jaren 1828 en 1829 kwam de ontevredenheid van de zuiderlingen tot uitdrukking in verschillende petitie's. Een en ander leidde tot de uitbarsting van 1830. De zuiderlingen kwamen in opstand. In 1830 riepen ze de onafhankelijkheid uit. Willem I stuurde troepen. In Brussel vonden hevige straatgevechten plaats. Antwerpen werd in 1831 gebombardeerd en hier blies Jan van Speijk zijn schip op om te verhinderen dat de Belgen het in handen zouden krijgen. De grote Europese mogendheden erkenden de onafhankelijkheid van België, die pas in 1839 door Willem I werd erkend. In 1840 trad hij af en werd hij opgevolgd door zijn zoon Willem II.